

АГЕНЦИЯ ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ И КОНТРОЛ

София, п.к. 1113, ул. „Тинтява“ № 86

e-mail: appk@appk.government.bg

МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

ЗА

СЪДЪРЖАНИЕТО НА БИЗНЕС ПРОГРАМИТЕ,

В Т.Ч. ЗА ИЗБОРА НА ПОКАЗАТЕЛИ,

ОТЧИТАНЕТО НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО ИМ И

ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА СРОКОВЕ ЗА ТЯХНОТО ПРЕДОСТАВЯНЕ

София, юни 2026 г.

I. ПРЕАМБЮЛ

Настоящите Методически указания („Указанията”) се издават на основание чл. 14, ал. 4 от Правилника за прилагане на Закона за публичните предприятия.

Указанията имат за цел да обобщят правната уредба и практиката по прилагането ѝ, свързани със:

1. съдържанието на бизнес програмите на публичните предприятия;
2. разработването, приемането и одобряването на бизнес програмите на публичните предприятия;
3. предоставянето на становище от Агенцията за публичните предприятия и контрол (АППК) преди одобряване на бизнес програмите на публичните предприятия, категоризирани като „големи“, от органа, упражняващ правата на държавата;
4. отчитането на изпълнението на одобрените бизнес програми;
5. оценяването на изпълнението на одобрените бизнес програми на публичните предприятия.

II. НОРМАТИВНА УРЕДБА

Основните правила при разработването, приемането и одобряването на бизнес програмите на публичните предприятия, както и подходът при оценката на изпълнението на бизнес програмите са уредени в:

1. Закона за публичните предприятия (ЗПП);
2. Правилника за прилагане на Закона за публичните предприятия (ППЗПП);
3. Политика за участието на държавата в публичните предприятия, одобрена с Решение № 776 от 12 октомври 2022 г. на Министерския съвет (Политиката);
4. Методика за оценка на изпълнението на одобрените бизнес програми на публичните предприятия, приета с Постановление № 309 от 15 декември 2023 г. на Министерския съвет (Методиката).

Съгласно предвиденото в **ЗПП**, правомощията на АППК по отношение на бизнес програмите на публични предприятия включват:

а) подпомагане и съдействие на органите, упражняващи правата на държавата, при определяне на общите стратегически цели на предприятията и ключовите показатели за изпълнение на финансови и нефинансови цели в бизнес програмите на предприятията при одобряването на бизнес програмите (чл. 12, т. 3 и 17, ал. 2 от ЗПП) и

б) извършване на оценка на изпълнението на одобрените бизнес програми на публичните предприятия и предоставяне на предложения за подобряване на тяхното управление (чл. 12, т. 8 и чл. 17, ал. 3 от ЗПП).

Определените със ЗПП общи правила и ред относно бизнес програмите на публичните предприятия се допълват и детайлизират с уредбата на **ППЗПП** по отношение съдържанието на бизнес програмите и по отношение на процедурата по разработване, приемане, одобряване, отчитане и оценяване.

От съществено значение при изготвянето на бизнес програмите е **Политиката**.

В Политиката са посочени дългосрочните финансови и нефинансови цели, които държавата си поставя с участието си в публичните предприятия, както и показателите за тяхното изпълнение.

В Политиката е използвано следното групиране на публичните предприятия:

Група А. Предприятия, осъществяващи предимно търговска дейност: А1. Предприятия, осъществяващи предимно търговска дейност (участват на конкурентен, свободен пазар за привличане на клиенти), финансират се от собствените си приходи и/или от средства, привлечени на финансовите пазари. А2. Предприятия, осъществяващи търговска дейност и осъществяващи публични функции и политики, като част от дейността им е финансирана от държавата и/или цените на предоставяните от тях стоки и услуги подлежат на регулация.
Група Б. Предприятия, осъществяващи предимно публични функции и политики: Б1. Предприятия, които функционират в сферата на здравеопазването. Б2. Предприятия, една част от които се финансират изцяло от държавата, друга част се финансират от държавата и от приходите от собствената им дейност, и/или от приходи, определени със специални закони, а трета част – от приходите от собствената им дейност и/или от приходи, определени със специални закони.

Методиката е приета на основание чл. 17 от ППЗПП и е разработена в съответствие с приетата Политика и изискванията на ЗПП и ППЗПП.

Методиката създава детайлна уредба на възможните хипотези на изпълнение или неизпълнение на заложените от публичните предприятия финансови и нефинансови цели, като се прилага еднакъв подход при оценка от съответните органи.

III. БИЗНЕС ПРОГРАМИ НА ПУБЛИЧНИЧНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

1. Общи положения

Бизнес програма е документ за планиране на дейността на публичното предприятие за период от три или от пет години, съдържащ и ключови показатели за изпълнение на заложените финансови и нефинансови цели.

Планираните резултати, които са част от бизнес програмата представляват предварително заложили годишни стойности, които позволяват да бъде направено измерване на постигнатите резултати. Те могат да имат числова стойност или да бъдат формулирани като задачи, чието изпълнение се отчита с алтернативен отговор „да“ / „не“.

Определянето на планираните резултати и съответстващите им ключови показатели за изпълнение за всяко отделно публично предприятие е част от процеса на изготвяне на средносрочната стратегия/бизнес програма на предприятието и се извършва в диалог между органа, упражняващ правата на държавата, и органите за управление и контрол на предприятието.

Средносрочните финансови цели и планирани резултати са свързани с финансовата дейност на предприятието и включват рентабилност, структура на капитала, оборот, печалба и дивиденди и други с оглед на спецификата на дейността на конкретното публично предприятие или отрасъла/категорията, в които то попада.

Средносрочните нефинансови цели и планирани резултати са тези, свързани с възложените на предприятието задължения за извършване на обществена услуга или изпълнение на цели на публичната политика, както и тези, свързани с конкретния бизнес модел на предприятието, като брой потребители, удовлетвореност на клиентите, брой аварии, технологично развитие, човешки права, околна среда и др.

Бизнес програмата се **разработва** от публичното предприятие и се **приема** от неговия управителен орган.

Бизнес програмата се разработва за период 3 или 5 години по преценка на органа, упражняващ правата на държавата, съответно на общото събрание в публичното предприятие, като за **целите на бизнес програмата базова се приема годината, предхождаща първата година от прогнозния период.**

Одобряването на приетите бизнес програми се извършва от органа, упражняващ правата на държавата в предприятието, съответно от общото събрание, и при спазване на специфичните изисквания на специалната нормативна уредба.

Одобрената бизнес програма се **предоставя на АППК** в електронен формат чрез електронно-информационната система за публичните предприятия по чл. 21 от ППЗПП.

***Важно:** Към одобрената бизнес програма, която се предоставя по реда на предходното изречение, задължително се прилагат съответните документи, удостоверяващи нейното приемане от управителния орган на публичното предприятие и одобрението ѝ от органа, упражняващ правата на държавата в предприятието, съответно от общото събрание.*

Органът, упражняващ правата на държавата, съответно общото събрание, **приема вътрешни правила или политики** за одобряване, актуализиране и отчитане, в които се определят и сроковете за приемане на бизнес програмите на публичните предприятия от техните органи на управление и контрол.

***Важно:** Обръщаме внимание, че АППК следва своевременно да бъде уведомена относно приетите правила и политики, особено относно сроковете за приемане на бизнес програмите на публичните предприятия от техните органи на управление и контрол .*

2. Съдържание на бизнес програмата

Бизнес програмата съдържа най-малко:

1. описателна част, съдържаща:

а) обща информация за предприятието, в т.ч. области на дейност, мисия, визия, общи стратегически цели и др.;

б) информация за състояние на предприятието, в т.ч. финансово-икономическо състояние, организационна структура и др.;

2. аналитична част, съдържаща:

а) анализ на пазара, пазарните позиции, конкурентната среда;

б) допускания за развитието на икономическата среда и перспективите на предприятието;

в) анализ на основните рискове;

3. прогнозна част, съдържаща:

а) прогнозни финансови отчети за три- или петгодишния период, разработени във варианти според направените допускания (например: реалистичен (базов), по който ще бъде извършвана оценка на изпълнението на бизнес програмата, оптимистичен и песимистичен).

б) конкретни стойности на ключовите показатели за изпълнение на финансовите и нефинансовите цели за прогнозния период по години;

в) инвестиционен план или програма, ако се предвиждат инвестиции, основните инвестиционни обекти, влияещи на прогнозните финансово-икономически показатели;

г) ремонтна програма за публичното предприятие, чиито дълготрайни материални активи изискват ремонтни дейности, оказващи съществено влияние върху финансовото състояние на предприятието.

2.1. Финансови цели

Финансови цели са цели на публичното предприятие, свързани с финансовата му дейност (включително рентабилност, структура на капитала, оборот, печалба и дивиденди).

В Политиката са определени общите финансови цели на държавата, които са сред основните инструменти при управление на държавните предприятия, а именно:

1. постигане на капиталова ефективност;
2. намаляване на финансовия риск;
3. осигуряване на дивидентна доходност.

В Политиката и в Методиката са определени **ключовите показатели за изпълнение на финансовите цели** в зависимост от групирането на публичните предприятия.

Ключовите показатели за изпълнение на финансовите цели в дългосрочен план, за два бизнес цикъла – за период от шест, респективно за период от десет години (в зависимост от срока на действие на бизнес програмата на публичното предприятие), следва да достигнат приемливите за съответния коефициент стойности.

Приемливите граници за изпълнение на финансовите цели по отношение на публичните предприятия в зависимост от групата, в която попадат съгласно Политиката са както следва:

За Група А – предприятия, които осъществяват предимно търговска дейност:

- Коефициент на ефективност на разходите, ≥ 1 ;
- Коефициент на рентабилност на собствения капитал, $\geq 0,01$;
- Коефициент на задлъжнялост, $(0 \leq Kп \leq 1)$;
- Коефициент на обща ликвидност, $(1 \leq Kп \leq 10)$.

За Група Б – предприятия, които осъществяват предимно публични функции и политики:

- Коефициент на ефективност на разходите, ≥ 1 ;
- Коефициент на задлъжнялост, $(0 \leq Kп \leq 1)$;
- Коефициент на обща ликвидност, $(1 \leq Kп \leq 10)$.

Публичните предприятия включват в бизнес програмата **конкретни стойности** на ключовите показатели за изпълнение на финансовите цели, в зависимост от групата, в която попадат съгласно Политиката.

При разработване на бизнес програмите публичните предприятия посочват за всеки един от ключовите показатели за изпълнение на финансовите цели **базова стойност, както и конкретни стойности за всяка една година от прогнозния период**. Стойностите по

предходното изречение се изчисляват съгласно формулите и начина, определени в Методиката, въз основа на данните в годишния финансов отчет за базовата година, съответно въз основа на данните в прогнозните финансови отчети за годините, включени в бизнес програмата.

При отчитане изпълнението на финансовите цели за изминала година, ключовите показатели се изчисляват съобразно формулите и начина, определени в Методиката въз основа на данните в прогнозния финансов отчет (реалистичен/ базов вариант) за съответната година, включен в бизнес програмата, както и въз основа на данните в одитирания и приет от органа, упражняващ правата на държавата в публичното предприятие/общото събрание годишен финансов отчет.

2.2. Нефинансови цели

Нефинансови цели са цели на публичното предприятие, които произтичат от общата стратегическа цел, определена за публичното предприятие, и от нормативни актове и документи за планиране на политиката и са свързани с осъществяване на функциите, определени за публичното предприятие.

В Политиката са определени **общите нефинансови цели** на държавата, както следва:

1. Придържане към Насоките на ОИСР за корпоративно управление на публичните предприятия;
2. Подобряване на корпоративното управление;
3. Публичност и прозрачност на дейността на публичните предприятия;
4. Компенсиране на пазарните дефекти от публичните предприятия, извършващи дейности, които осигуряват стоки и услуги със социално предназначение, свързани с енергийната независимост, с националната сигурност и други цели, които не могат да бъдат постигнати чрез търговските конкурентни практики.
5. Придържане към Насоките за борба с корупцията и почтеност в публичните предприятия на ОИСР.
6. Адаптиране и ангажиране на дейността на публичните предприятия, към настоящите и потенциалните въздействия свързани с климатичните промени.
7. Засилване функцията на държавата като собственик и прилагане на стандартите за добро корпоративно управление с оглед повишаване на ефективността и дейността на публичните предприятия.
8. Реализиране на набор от мерки и инвестиции, които са обвързани с принципа на ненанасяне на вреди в значителна степен на екологичните цели по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852.
9. Пълноценно участие на заинтересованите страни в бизнеса и прозрачност на информацията, свързана с дейността на държавните предприятия .

Нефинансовите цели на всяко публично предприятие следва да включват:

1. **Цели, произтичащи от стратегическата цел** на публичното предприятие, които **единствено подлежат на оценка на изпълнението**. Тези цели следва да осигурят постигане на най-добър обществен резултат, което означава най-ефективно постигане на целите на публичната политика.

2. **Общи цели**, включващи следните категории: социална политика, екологична програма, борба с корупцията и корпоративно управление. Общите цели, подлежат на наблюдение за целите на изпълнение на Политиката.

Всяко публично предприятие следва да определи нефинансовите цели, произтичащи от стратегическата цел на публичното предприятие. В Бизнес програмата се посочват базова стойност и конкретни стойности на показателите за изпълнение на нефинансовите цели за всяка една година от прогнозния период **или** могат да се формулират като цели (задачи), чието изпълнение се отчита с алтернативен отговор „да“ / „не“.

Нефинансовите цели следва да са заложили със съответните стойности на показателите за изпълнението им за всяка една година от периода на бизнес програмата. Когато стойността на даден показател е еднаква за всяка година и е посочена еднократно, трябва ясно да се укаже, че тя се отнася за всяка година от бизнес програмата.

Нефинансовите цели и показателите за тяхното изпълнение се включват в прогнозната част на бизнес програмата по чл. 58, ал. 2, т. 3, б. „б“ от ППЗПП (текстова част), като те могат да бъдат представени и графично в приложение, чието съдържание трябва да е идентично със съдържанието на текстовата част.

Не се допуска залагането на финансови показатели за изпълнение на нефинансовите цели.

Нефинансовите цели, които произтичат от стратегическата цел на публичното предприятие следва да са пряко свързани с характера на неговата дейност, обуславяща необходимостта от съществуване на конкретното публично предприятие. Заложените нефинансови цели не следва да са свързани със съпътстващи основната дейност на публичното предприятие дейности, като например поддръжка и ремонт на почивни бази, приемане на вътрешни правила и т.н.

Когато на публичното предприятие са възложени цели на публичната политика или обществени услуги, нефинансовите цели могат да са свързани с изпълнението на тези цели и обществени услуги.

Важно: В тези случаи, като възможен подход и добра практика се препоръчва определянето на нефинансови цели, които измерват удовлетвореността на клиентите (пациентите). Ръководството на публичното предприятие следва да осигури условия, при които управленските решения и ежедневните действия отчитат специфичните интереси на потребителите на съответната услуга (клиенти, пациенти), доставчиците, служителите и всички други субекти, спрямо които дейността на предприятието има пряко отношение. Изпълнението на подобна цел може да се проследява чрез изготвянето на отчети въз основа на предоставената от заинтересованите страни информация, както и събраните данни чрез специално организирани проучвания (анкетни карти) по предварително определени показатели. Ръководството на публичното предприятие следва да осъществява системен мониторинг и оценка на изпълнението, изразяващи се в периодичен преглед на отчетите и постигнатото ниво на изпълнение на заложените цели.

3. Разработване и одобрение на бизнес програмите

Бизнес програмата се разработва за период 3 или 5 години по преценка на органа, упражняващ правата на държавата, съответно на общото събрание в публичното предприятие, като за целите на бизнес програмата за базова се приема годината, предхождаща първата година от прогнозния период.

Бизнес програмата се **разработва** от публичното предприятие и се **приема** от неговия управителен орган.

Одобряването на приетите бизнес програми се извършва от органа, упражняващ правата на държавата в предприятието, съответно от общото събрание, и при спазване на специфичните изисквания на специалната нормативна уредба.

***Важно:** Обръщаме внимание, че съответните документи (решения, протоколи), удостоверяващи приемането на бизнес програмата от управителния орган на публичното предприятие и одобрението на бизнес програмата от органа, упражняващ правата на държавата в предприятието, съответно от общото събрание следва да се представят своевременно на АППК чрез електронно-информационната система за публичните предприятия по чл. 21 от ППЗПП.*

В съответствие с одобрената от Министерския съвет Политика, органите, упражняващи правата на държавата, съответно общото събрание, одобряват средносрочните цели и планирани резултати за всяко отделно предприятие като част от неговата бизнес програма.

Органът, упражняващ правата на държавата в предприятието, съответно общото събрание, утвърждава прогнозните показатели и стойностите, които трябва да бъдат постигнати за всяка година от периода на бизнес програмата, които задължително включват ключовите показатели за изпълнение на финансовите цели, определени в Политиката съобразно групата, в която попада съответното публично предприятие.

За всяка една от целите (дългосрочни и средносрочни) се залагат ключови показатели за изпълнение, които следва да са:

1. относими към определените цели;
2. ясни, специфични и измерими – да имат базова стойност, целева стойност и ясно определен източник на данни, даващ информация за изпълнението на годишна база и като краен резултат;
3. достоверни и сравними.

Преди одобряването на бизнес програмите на публичните предприятия, категоризирани като „големи” по смисъла на Закона за счетоводството, органът, упражняващ правата на държавата, изисква становище от АППК.

АППК изразява становище относно съответствие на съдържанието на бизнес програмата с разпоредбата на чл. 58, ал. 2 от ППЗПП, както и по отношение на съответствието на заложените средносрочни финансови и нефинансови цели и планираните резултати с разпоредбите на чл. 9 от ППЗПП.

В становището АППК може да даде препоръки на органа, упражняващ правата на държавата в публичното предприятие, включително по отношение на:

- а) съдържанието на бизнес програмата;
- б) определянето на ключовите показатели за изпълнение на финансовите цели в съответствие с Политиката и Методиката;
- в) определените от публичното предприятие нефинансови цели, произтичащи от стратегическата цел;
- г) избора на показателите за отчитане на изпълнението на нефинансовите цели.

Одобрената бизнес програма се представя на АППК в електронен формат по реда на чл. 21 от ППЗПП – чрез подаването ѝ в Електронно - информационната система на публичните предприятия.

Бизнес програмата за следващия период може да бъде представена на органа, упражняващ правата на държавата, и на АППК заедно с годишния финансов отчет и отчета на бизнес програмата или самостоятелно.

В случай на промяна в органите на управление и контрол на публичното предприятие се допуска изготвяне на нова бизнес програма, включваща текущата година до изтичане на шестмесечния отчетен период от текущата година. **Персоналната промяна в състава на органите за управление и контрол на публичното предприятие не е обстоятелство, попадащо в категорията на обективните обстоятелства съгласно чл. 59, ал. 2 във връзка с ал. 1 от ППЗПП.**

4. Актуализация на бизнес програмите

Бизнес програмата се актуализира ежегодно.

Актуализация на одобрената бизнес програма за **текущата** година се допуска **до изтичането на шестмесечния отчетен период от текущата година.**

***Важно:** В този случай, всяка актуализирана бизнес програма след нейното приемане и одобрение се публикува в цялост в електронно-информационната система за публичните предприятия по чл. 21 от ППЗПП.*

След изтичането на шестмесечния отчетен период от текущата година, актуализация на одобрената бизнес програма за текущата година се допуска при възникване на **обективни затруднения или значителни изменения** в дейността на публичното предприятие, в целите на държавната политика или на икономическата среда. В този случай задължително се представя **подробна обосновка**, направените промени и основанията за това.

***Важно:** В този случай, всяка актуализирана бизнес програма, след нейното приемане и одобрение, се публикува в цялост в електронно-информационната система за публичните предприятия по чл. 21 от ППЗПП, придружена с информация, вкл. в табличен вид, съдържаща подробна обосновка относно причините, наложили актуализацията, конкретно посочване на направените промени и основанията за това.*

Процедурата за актуализация на бизнес програмата може да бъде стартирана с решение на органите на управление и контрол на публичното предприятие или да бъде възложена от органа, упражняващ правата на държавата.

IV. ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БИЗНЕС ПРОГРАМИТЕ

С Методиката се регламентират редът, начинът и критериите за извършване на оценка на изпълнението на одобрените бизнес програми на публичните предприятия.

За целите на извършване на оценката на изпълнението на одобрените бизнес програми на публичните предприятия в Методиката е използвано групирането на публичните Политиката.

Ежегодно АППК оценява изпълнението на одобрените бизнес програми на публичните предприятия, категоризирани като "големи", с оглед на постигането на финансовите и нефинансовите цели.

Ежегодно АППК извършва оценка на изпълнението на одобрените бизнес програми на определен брой публичните предприятия, категоризирани като "микро-", "малки" и "средни", съгласно План за извършването на оценки на изпълнението на одобрените бизнес програми, одобрен с решение на Министерския съвет.

Оценката на изпълнението на одобрените бизнес програми на публичните предприятия, извън посочените по-горе, се извършва от органа, упражняващ правата на държавата в публичното предприятие по реда на Методиката.

1. Отчитане на изпълнението на бизнес програмите и особени правила при извършване на оценката

АППК извършва оценката на изпълнението на одобрената бизнес програма на публично предприятие, включително на постигането на финансовите цели и на нефинансовите цели, произтичащи от стратегическата му цел, въз основа на представените чрез Електронно-информационната система на публичните предприятия документи:

1. одитиран и приет годишен финансов отчет,
2. одобрена от органа, упражняващ правата на държавата, или от Надзорния съвет бизнес програма и
3. отчет за нейното изпълнение, подписан от съответното длъжностно лице от публичното предприятие.

Публичните предприятия в срок до **30 юни на годината, която следва отчетния период, представят на органа, упражняващ правата на държавата и в АППК** чрез Електронно - информационната система по чл. 21 посочените по-горе документи.

Отчетът за изпълнение на бизнес програмата задължително съдържа сравнителен анализ на достигнатите със заложените показатели в бизнес програмата за съответния период.

Отчетът за изпълнение на бизнес програмата трябва да включва формата за отчет съгласно приложение № 1, съответно приложение № 1А, в зависимост от определената група на публичното предприятие. За целите на проследяване на изпълнението на Политиката към отчета за изпълнение на бизнес програмата публичното предприятие попълва и представя отчет във формат съгласно приложение № 2 относно изпълнението на общите нефинансови цели, включващи следните категории: социална политика, екологична програма, борба с корупцията и корпоративно управление.

АППК може да изисква допълнителна информация от публичните предприятия в необходимия й формат.

На оценка на изпълнение подлежи бизнес програмата, одобрената от органа, упражняващ правата на държавата в публичното предприятие.

При непредставяне на който и да е от изискуемите документи по чл. 6 от Методиката, което би довело до невъзможност за АППК да извърши оценка в разумен срок и

в рамките на срока, определен в чл. 18 от ППЗПП, **не се извършва оценка и нивото за изпълнение на бизнес програмата се приема за "незадоволително".**

Когато бизнес програмата на публичното предприятие не е одобрена от органа, упражняващ правата на държавата, поради неизготвянето и/или непредставянето ѝ от предприятието на органа, упражняващ правата на държавата, или когато не са отразени дадените от органа изисквания и препоръки, не се извършва оценка и нивото за изпълнение на бизнес програмата се приема за "незадоволително".

Когато бизнес програмата на публичното предприятие не е одобрена от органа, упражняващ правата на държавата, **поради обстоятелства, които не могат да се вменят във вина на публичното предприятие, оценка на изпълнението се извършва на бизнес програмата, приета от органа на управление на публичното предприятие и внесена за одобрение от органа, упражняващ правата на държавата. В този случай публичното предприятие представя документи и обосновка относно обстоятелствата по изречение първо.**

Когато публично предприятие изготвя **консолидиран финансов отчет, оценката на изпълнението се извършва на бизнес програмата, изготвена на базата на индивидуален финансов отчет.**

Оценката на изпълнението на одобрените бизнес програми се извършва въз основа на реалистичния (базовия) вариант.

В случай на възникване на **непреодолима сила**, която засяга изпълнението на съответната финансова и/или нефинансова цел, при оценката на изпълнението ѝ се присъжда максималният брой точки съгласно Методиката. За доказване на наличието на непреодолима сила публичното предприятие представя документи и обосновка относно възникналите обстоятелства и тяхното влияние върху конкретната цел.

В особени случаи, при изчисляване на финансовите показатели се допуска изключване на стойности (приходи, разходи, задължения и др.), които произтичат от неизпълнението на ангажименти на държавен орган във връзка с възлагането на публичното предприятие на задължения за извършване на обществена услуга или за изпълнение на цели на публичната политика, по предложение на публичното предприятие и със съгласието на органа, упражняващ правата на държавата/оценяващия орган. В тези случаи публичното предприятие представя в отчета за изпълнение на бизнес програмата **подробна обосновка, направените корекции и основанията за това.**

В особени случаи, при изчисляване на финансовите показатели на публичните предприятия, представляващи финансиращи дружества (фондове), и държавни предприятия, създадени със специални закони, се допуска изключване на определени стойности на показателите с оглед на спецификата на тези публични предприятия и произтичащи от специални изисквания на приложимото законодателство, по предложение на публичното предприятие и със съгласието на органа, упражняващ правата на държавата/оценяващия орган. **В тези случаи публичното предприятие представя в отчета за изпълнение на бизнес програмата подробна обосновка, направените корекции и основанията за това.**

2. Отчитане на показателите за изпълнение на финансовите и нефинансовите цели

2.1. Отчитане на показателите за изпълнение на финансовите цели

Коефициент на ефективност на разходите

Коефициентът на ефективност на разходите се изчислява като съотношение на общо приходи към общо разходи, където:

Общо приходи – представлява сбор от всички приходи от оперативна дейност и финансови приходи, съгласно отчета за приходите и разходите или отчета за всеобхватния доход на публичното предприятие/прогнозния отчет за приходите и разходите;

Общо разходи – представлява сбор от всички разходи за оперативна дейност и финансови разходи, съгласно отчета за приходите и разходите или отчета за всеобхватния доход на публичното предприятие/прогнозния отчет за приходите и разходите. **Разходите за данъци не се включват в Общо разходи.**

Коефициент на рентабилност на собствения капитал

Коефициентът на рентабилност на собствения капитал се изчислява като съотношение на нетна печалба/загуба към собствен капитал, където:

Нетна печалба/Загуба – представлява разликата между приходите и разходите, включително и след приспадане на данъците, съгласно отчета за приходите и разходите или отчета за всеобхватния доход на публичното предприятие/прогнозния отчет за приходи и разходи;

Собствен капитал – представлява собствения капитал съгласно счетоводния баланс или отчета за финансовото състояние на публичното предприятие/прогнозния счетоводен баланс.

Важно: Когато публичното предприятие има отрицателен финансов резултат и отрицателен собствен капитал, коефициент на рентабилност на собствения капитал не се изчислява и предприятието получава 0 т. за този коефициент.

Коефициент на задлъжнялост

Коефициентът на задлъжнялост се изчислява като съотношение на пасиви към собствен капитал, където:

Пасиви – представлява разликата между сумата на пасива и собствения капитал от счетоводния баланс за публичните предприятия, които прилагат Националните счетоводни стандарти или общо Пасиви от отчета за финансовото състояние за публичните предприятия, които прилагат Международните стандарти за финансово отчитане/прогнозния счетоводен баланс;

Пасиви включват Нетекущи и Текущи пасиви за публичните предприятия, които прилагат Международните стандарти за финансово отчитане и Провизии и сходни задължения, Задължения и Финансирания и приходи за бъдещи периоди за публичните предприятия, които прилагат Националните счетоводни стандарти.

Собствен капитал – представлява собствения капитал съгласно счетоводния баланс или отчета за финансовото състояние на публичното предприятие/прогнозния счетоводен баланс.

Коефициент на обща ликвидност

Коефициентът на обща ликвидност се изчислява като съотношение на Краткотрайни (текущи) активи към Краткосрочни (текущи) задължения, където:

Краткотрайни (текущи) активи – представляват краткотрайните (текущите) активи съгласно счетоводния баланс или отчета за финансовото състояние на публичното предприятие/прогнозния счетоводен баланс;

В *Краткотрайни (текущи) активи* **не се включват Разходи за бъдещи периоди** за публичните предприятия, които прилагат Националните счетоводни стандарти.

Краткосрочни (текущи) задължения – представляват задълженията до една година съгласно счетоводния баланс на публичното предприятие или текущите задължения (пасиви) съгласно отчета за финансовото състояние на публичното предприятие/прогнозния счетоводен баланс.

Провизии и финансираня могат да се признаят за *Краткосрочни (текущи) задължения*, ако от счетоводния баланс/отчета за финансовото състояние на публичното предприятие е видно, че те са със срок до една година.

Стойността на всеки коефициент се закръглява до четвъртия знак след десетичната запетая.

Всички показатели се изчисляват по информация от одитираните и приети годишни финансови отчети на публичните предприятия, а за дружествата майки - по техните одитирани и приети индивидуални годишни финансови отчети, изготвени съгласно приложимите счетоводни стандарти, както и въз основа на данните от прогнозните (индивидуални) годишни финансови отчети в реалистичен (базов) вариант.

Когато прогнозните стойности на показателите за изпълнение на финансовите цели, заложи в бизнес програмата се различават от тези, посочени в отчета за изпълнение за съответната година, при оценяване на изпълнението се вземат предвид прогнозните стойности, заложи в бизнес програмата и изчислени съобразно формулите и начина, определени в Методиката въз основа на данните в прогнозните (индивидуални) годишни финансови отчети в реалистичен (базов) вариант.

***Важно:** За целите на извършване на оценка на изпълнение на бизнес програмата се приемат изчислените/определените от АППК стойности на съответния показател.*

2.2. Отчитане на показателите за изпълнение на нефинансовите цели

Общите нефинансови цели подлежат на наблюдение за целите на изпълнение на Политиката и не подлежат на оценка на изпълнението.

Публичните предприятия подават отчет за изпълнение на общите нефинансови показатели на бизнес програмата съгласно приложение № 2 от Методиката. Когато публичното предприятие е включило в бизнес програмата си и е отчетело **нефинансова цел, попадаща в т.н. Общи цели** съгласно Политиката, същата не се оценява. Изключение от това правило се допуска тогава, когато, отчитайки спецификата на дейността на публичното предприятие, тази цел се приема за произтичаща от стратегическата.

На оценка на изпълнение подлежат само онези нефинансови цели, произтичащи от стратегическата цел на публичното предприятие, които са заложили в бизнес програмата за съответната година, която се оценява.

Показателите за изпълнение на подлежащите на оценка нефинансови цели могат да бъдат количествени или да се отчитат с алтернативен отговор „да“ / „не“.

Когато **прогнозните стойности** на показателите за изпълнение на бизнес програмата **се различават** от тези **посочени в отчета** за изпълнение за съответната година, **при отчитане на изпълнението се вземат предвид прогнозните стойности, определени в бизнес програмата.**

При оценката на изпълнението на нефинансовите цели се прави **сравнение между заложеното за съответната година (например 2025 г.) и изпълненото през същата година**, следователно такива данни следва да се посочат в отчета за изпълнение на бизнес програмата.

Всички нефинансови цели със съответните показатели за тяхното изпълнение, така както са заложили в бизнес програмата за съответната година, задължително следва да бъдат включени в отчета за същата година и подлежат на оценка. В случай, че в отчета липсва информация (частична или пълна) за нефинансова цел и/или за показател за изпълнение на нефинансова цел, заложила в бизнес програмата за съответната година, при оценката на изпълнението на тази нефинансова цел се **присъждат 0 (нула) точки.**

Преизпълнение е налице в случаите на подобряване на заложения показател за изпълнение на нефинансовата цел по бизнес програма, което се изразява в намаление или увеличение на показателя в зависимост от спецификата на поставената нефинансова цел.

Публичното предприятие представя документи и обосновка за изпълнението/преизпълнението на заложената цел, които се подписват от съответното длъжностно лице. **В противен случай съответната нефинансова цел се приема за неизпълнена.**

Моделът за извършване на оценка на изпълнението на всяка нефинансова цел по чл. 20, ал. 1, т. 1, ал. 2 и 4 - 7 и чл. 21, ал. 1 - 3 от Методиката се прилага и в случаите, когато заложените нефинансови цели и показатели за тяхното изпълнение имат подцели и подпоказатели.

V. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

За неуредените в настоящите Методически указания случаи се прилагат съответните разпоредби и правила на ЗПП, ППЗПП, Методиката и Политиката.

В случай на промяна в приложим нормативен акт, настоящите указания се прилагат, доколкото на противоречат на неговите разпоредби.